

Sayın Valim, Sayın Rektör, Karabük Üniversitesi'nin Değerli Akademisyenleri, Saygıdeğer Konuklar; (*)

Safranbolu'da kent dokusunun korunma yolundaki girişimlerin başlatıldığına 35. yıldönümünde, tarafıma Onursal Doktora verilmesinin mutluluk ve kıvanç içerisinde sizleri saygılarla selamlarım

Koruma olayında 1975 yılından itibaren başlangıçta, Safranbolu olarak, İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi gibi çok ülkemizin saygın bir bilim kurumunun büyük ilgi, yardım ve desteğine sahip olduk. Aradan geçen 35 yıl sonra İstanbul Teknik Üniversitesi'nin Safranbolu konusundaki duyarlılığının, Karabük Üniversitesi tarafından sürdürülüyor olmasını görmenin sevinç ve coşkusu içerisinde bulunuyorum. Bu nedenle öncelikle teşekkürlerimi ve minnet duygularımı dile getirmek isterim.

Efendim, Safranbolu ülkemizde tarihsel kent korumacılığının öncüsüdür. Safranbolu bunu halkıyla, Belediyesiyle ve bilim çevrelerinin ilgi ve katkılarıyla gerçekleştirmiştir. Fazla vaktinizi almadan 35-40 yıl öncesinin kimi gerçeklerini anlatmak ya da anımsatmak isterim.

1970'lere kadar Safranboluluların evlerine ata yadigarı olarak sahip çıkmaları ve baba; ya da ana mirası bu evlerde oturmaya devam etmeleri sonucu, Safranbolu "**kendini koruyan kent**" unvanını kazanmıştır. 1970'lerden sonra Safranbolu yerlilerinin ahşap evlerini satarak yapı kooperatifleri yoluyla betonarme binalara sahip olma; ya da Bağlar'daki evlerini onararak yaz kış oturma arzusu, Safranbolu'da yeni bir dönemin başlangıcı olmuştur.

Satılan evlerin yeni maliklerinin kendi yaşam biçimi doğrultusunda evlerini onarmak ya da kendi anlayışlarına göre düzenlemek arzusu ve bu arada onarım sırasında tuğla, biriket ve benzeri, ahşap evlere uygun olmayan; ancak kolay ve ucuz bulunabilen materyal kullanmaları, eski evlerde penceresinden çatısına, kapısından oda içlerine kadar bozulmalara yol açmış ve artık Safranbolu, "*kendini koruyan kent*" değil, "**korunması gereken kent**" haline dönüşmüştür.

Bu durum karşısında Safranbolu Belediyesi olarak bir dizi yasal ve yönetsel önlemler uygulamaya konulması zorunluluğuyla karşı karşıya kalınmıştır. Belediye Başkanı olarak Belediye Meclisine benim tarafımdan sunulan bir önerinin 12 Haziran 1975 tarihli Belediye Meclisi toplantısında, üyelerin de duyarlılık göstermesi sonucu, oy birliğiyle kabul edilmiş olması, koruma olayının Safranbolu'daki ve hatta ülkemizdeki başlangıcını oluşturur.

Belediye Meclisi'nin kabul ettiği öneri, Belediye İmar Yönetmeliğine, evlerin onarılmasında, Belediye Fen İşleri Müdürü, Belediye İmar Müşaviri Yük.Mimar Sayın Baran İDİL ve Karabük Demir-Çelik'te görevli Yük.Mimar Sayın Yavuz İNCE'den oluşan bir kurulun onayının alınmasını, onarımın ve onarımda kullanılan malzemenin çevreyle uyumlu olmasını, Safranbolu mimarlık dokusunu bozmamasını öngören ek maddeler konulmasıdır.

Ancak ne var ki, bu amaçla İmar Yönetmeliği'ne konulan maddeler, onay için zamanın yetkili mercii İmar ve İskan Bakanlığı'na gönderildiğinde uygun bulunmamış; kendisiyle görüştüğümde Bakanlık İmar Planlama Genel Müdürü, "**eskiye rağbet olsa, bitpazarına nur yağardı**" diyerek, yapılan yönetmelik düzenlemesinin yürürlüğe girmesini önlemiştir. 12 Haziran 1975 tarihli Belediye Meclis kararı uygulama alanına intikal edemese de, Safranbolu

(*) Karabük Üniversitesi'nce kendisine Onursal Doktora verilmesine ilişkin olarak 11.06.2010 tarihinde, Üniversitenin Prof.Dr.Bektaş AÇIKSÖZ Konferans Salonu'ndaki törende yapılan konuşma

yerel yönetiminin koruma olayındaki duyarlılığının; buna karşılık İmar İskan Bakanlığı'nın vurdumduymazlığının bir göstergesi olarak önem taşır.

İmar İskan Bakanlığı'nın olumsuz tavrına karşılık, Avrupa Konseyi'nce 1975 yılının **"Avrupa Mimari Miras Yılı"** olarak kabul edilmesi ve Türkiye'de bununla ilgili etkinlikler için görevlendirilen İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi'nin, etkinlikleri Safranbolu'da Belediyemizle ortaklaşa düzenlemek istemeleri bizim için büyük bir şans oldu. İTÜ Mimarlık Fakültesi Dekanı Sayın Prof.Dr. Doğan KUBAN ve Sayın Doç.Dr. Metin SÖZEN'in önderliğinde, Safranbolu'da önce 1975 yılı Ağustos sonunda, sonra 1976 ve 1977 yıllarında düzenlenen **"Safranbolu Mimarlık Değerleri ve Folkloru Haftaları"** adını verdiğimiz kültürel etkinliklerde sanat, bilim, tarih ve mimarlık çevrelerinden, ulusal basından ve TRT'den gelen 200 dolayındaki konuk, Belediyemizin öncülüğünde Safranbolulular tarafından evlerinde ağırlandı. Onların aracılığıyla Safranbolu yurt içi ve dışında tanınmaya başlandı; böylece korumacılık ülkemiz gündemine girmiş oldu.

Daha önceleri tarihsel çevrenin korunması bilim adamlarının, entelektüellerin duygusal ve bilimsel bir özlemi olmaktan başka bir anlam taşımıyordu; bir uygulama alanı yoktu. Kamuoyu koruma olgusunu, doğal çevrenin, doğa güzelliklerinin ya da arkeolojik ören yerlerinin korunması olarak algılıyordu; yapay çevrenin tarihsel çevrenin korunması gereği dillendirilmiyordu. O yıllarda gazetelerde İstanbul'da Boğaziçi'nde bir yalının ya da Kadıköy dolaylarında bir köşkün yandığı haberleri yer alır, Anıtlar Kurulu eski eser diye bir çivi bile çaktırmadığı için yakılmıştır, yanmamıştır biçiminde yorumlarda bulunulurdu.

Eski eserlerin olduğu gibi bırakılarak, dondurularak korunacağı sanılırdı; koruma amaçlı imar planları uygulama alanı bulmamıştı. Nitekim Safranbolu için 1936 yılında Belediyeler Bankası tarafından Mimar Burhan Arif ONGUN'a yaptırılan imar planında da ve daha sonra 1967 yılında İller Bankası'nca Prof.Dr.Gündüz ÖZDEŞ'e yaptırılan imar planında da Safranbolu'yu olduğu gibi bırakarak, adeta dondurarak koruma öngörülmekteydi. Onarımlarda oluşmuş mimarlık dokusuyla uyum ve onarımlarda mutlaka ahşap evlere özgü geleneksel inşaat materyalinin kullanımı koşulu bulunmuyordu. Koruma amaçlı bir imar planı söz konusu değildi. Koruma amaçlı imar planı yapılması ve bu plan yapılmaya kadar imar uygulamalarında geçici olarak bir dizi ilke ve kurallar uygulanması Safranbolu'da başlatıldı.

Başlangıçta bu uygulamalar bir takım tepkileri de beraberinde getirdi. *"Koruma da neymiş, eskiler yıkılır, yerine gökdelenler dikilir"* diyenler oldu. Böyle düşünenlerin yerel ve ulusal basında yandaş görüş sahipleri de vardı. Benim mensup olduğum siyasal topluluktan da karşı çıkanlar eksik değildi. Ancak her türü sosyal ve siyasal riski üstlenmem gerekiyordu. Çünkü halkın yararına olacağına kesinlikle inanılan her türlü yeni atılım, yeni girişim başlangıçta halka rağmen gerçekleştirilmeliydi; sosyolojik bir olgu olarak, halk gerçeği görüp anladığında, başlangıçtaki tepkiler yok olurdu.

Nitekim Safranbolu'da da öyle oldu. Safranbolu halkı ikinci kez beni Belediye Başkanı seçti. Safranbolu'da korumacılık daha çok taraftar bulmaya başladı. Ulusal basındaki haber ve köşe yazılarında ve TRT Televizyonunda sürekli Safranbolu'dan söz edilir oldu,

İşte bu gelişmeler Safranbolu'yu koruma olayının temellerini oluşturur. Bu temeller üzerinde yükseltilen Safranbolu'yu koruma olgusu, 1994 yılında Safranbolu'nun **"Dünya Miras Listesi"**ne alınmasıyla taçlandırıldı

Benden sonra görev alan yerel yöneticiler de, Sayın Erdoğan CAYMAZ'dan itibaren koruma ateşinin sönmemesi için çaba gösterdiler. Özellikle 1990 yılında, zamanın Safranbolu Kaymakamı Sayın Yavuz ERKMEN ile Belediye Başkanı Sayın Mustafa EREN tarafından, 1975'lerde yakılan ateşin körüklenip parlatılmasında önemli atılımlar gerçekleştirildi. Daha sonraki yılların Sayın Kaymakamları Muammer AKSOY, Celal ULUSOY, İzzettin KÜÇÜK ve Gökhan AZCAN ile Sayın Belediye Başkanları Mehmet

CEYLAN, Nihat CEBECİ ve Dr. Necdet AKSOY'un da aynı kararlılıkla uğraş vermeleri ve İlimiz Karabük'ün Sayın Valilerinin de destekleri, Safranbolu için büyük kazanç oldu.

Bu arada 1990'lı yıllardan itibaren Safranbolu Meslek Yüksek Okulu Restorasyon Bölümü ile 2000'li yıllardan itibaren Safranbolu Fethi Toker Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi'nin Mimarlık Bölümü gibi Karabük Üniversitesi'nin birimleri, bilimsel katkılarıyla koruma olayının sürdürülmesinde önemli işlevler üstlendiler. Böylece elbirliğiyle **“Korumanın Başkenti Safranbolu”** ve **“Başka Safranbolu Yok”** söylemlerinin haklılığının sürdürülmesi ve Safranbolu'ya olan ilginin devamı sağlandı.

Sözlerimi şöyle sonlandırmak isterim. Safranbolu'yu koruma ve yaşatma konusundaki girişimlerim nedeniyle Karabük Üniversitesi'nin Onursal Doktora vermesini büyük bir mazhariyet kabul ediyorum. Aslında, bununla benim şahsımda tüm Safranbolulular ve benden sonraki haleflerim Belediye Başkanları da ödüllendirilmiş oluyor Böylece Karabük Üniversitesi. Senatosu, başta Rektör Sayın Prof.Dr. Burhanettin UYSAL olmak üzere büyük bir kadirbilirlik örneği sergilemiş bulunuyor. “Vefa”nın sadece İstanbul'da bir semt adı olmadığını göstermiş oluyorlar. Kendilerine karşı şükran duygularıyla dolu bulunuyorum.

Yaşamım boyunca naçizane çok ödüller, çok övgüler aldım. Ancak hiç biri, Onursal Doktora gibi bir bilim kurumunun layık bulunduğu bu akademik değerlendirme kadar anlamlı olamaz. Çocuklarıma bırakacağım, kıvanç duyacakları çok değerli mirasım da bu Onursal Doktora olacaktır.

Saygılarımı ve teşekkürlerimi yineliyorum.

KIZILTAN ULUKAVAK

Karabük Üniversitesi
Prof.Dr. Bektaş AÇIKSÖZ
Konferans Salonu

11 Haziran 2010 Saat 18.00